

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
Віталій СЕРЬОГІН
«28» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОЗНАЙОМЧОЇ ПРАКТИКИ**

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

галузь знань:

D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність:

D8 Право

факультет

юридичний

форма навчання

денна та заочна

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2025 року, № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Цибань А.А., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін

Протокол від 26 червня 2025 року, № 19

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін

 Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Право

Гарант освітньо-професійної програми Право

Дмитро ЛУК'ЯНЕЦЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2025 року, № 1

Голова науково-методичної комісії юридичного факультету

 Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програму ознайомчої практики складено відповідно до освітньо-професійної (освітньо-професійної) програми підготовки бакалавра спеціальності D8 Право.

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис ознайомчої практики

1.1. Мета ознайомчої практики набуття студентами загальних і професійних компетентностей для подальшого використання їх у реальних умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності та вибір певного профілю (державно-правового, цивільно-правового, кримінально-правового) циклу професійної підготовки за ОПП.

1.2. Основні завдання ознайомчої практики є формування таких загальних та спеціальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності;

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;

СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини;

СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування;

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

1.3. Характеристика ознайомчої практики:

Кількість кредитів: 5 Загальна кількість годин: 150
Нормативний модуль. Семестр: 2 Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики)

ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;

ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи;

ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права;

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;

ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;

ПРН22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях;

ПРН23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2. Зміст та організація проведення ознайомчої практики

Предметом даного виду практики на юридичному факультеті є ознайомлення зі спеціальністю D8 Право та професією юриста як фахівця, який має професійні правові знання у галузі юридичних наук, законодавства і практики його застосування. Ознайомча практика орієнтована на знайомство з конкретними умовами сучасної юридичної професійної діяльності.

Проходження ознайомчої практики здійснюється у таких формах: одержання настанови; її виконання (відвідування занять кафедр щодо презентації відповідного профілю навчання циклу професійної підготовки за ОПП); виконання індивідуального дослідного завдання та захист матеріалів практики.

Одержання настанови полягає в особистій присутності на груповій консультації, отриманні індивідуального завдання та постанові на облік у керівника групи практики.

Виконання настанови полягає в відвідуванні занять кафедр щодо презентації відповідного профілю навчання циклу професійної підготовки за освітньо-професійною програмою D8 Право.

Виконання індивідуального завдання полягає у розв'язанні індивідуального завдання (есе) та підготовці матеріалів практики згідно з цими методичним рекомендаціями та надання його на перевірку безпосередньому керівнику практики. Оцінюванню підлягають якість розв'язання індивідуального завдання, правильність його оформлення. Крім виконавського аспекту, керівник практики оцінює самостійність та організованість практиканта, творчу складову дослідної діяльності.

Керівник практики надає індивідуальні консультації в дистанційній формі. Консультування практиканта має сприяти його орієнтуванню в масиві інформації, проте не може підміняти його самостійної роботи, а навпаки, повинно стимулювати вироблення ініціативності та навичок з самоорганізації.

Захист матеріалів практики полягає у публічній доповіді про зміст та підсумки проходження ознайомчої практики та виконаного індивідуального завдання у формі презентації. Окрім вищевказаного оцінюванню підлягають навички усної професійної мови, аргументування та вміння вести дискусію, якість виконання презентації.

Результати захисту матеріалів практики оцінюються за двобальною («зараховано», «не зараховано») та стобальною національною шкалою, а також шестибальною шкалою ECTS.

3. Вимоги до баз ознайомчої практики

Ознайомча практика студентів юридичного факультету є складовою частиною процесу підготовки бакалаврів, обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття відповідного кваліфікаційного рівня. Навчальним планом передбачено проходження студентами навчальної практики на першому курсі у другому семестрі. Базами практики для студентів є кафедри юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

4. Індивідуальні завдання з практики

Студенти-практиканти повинні :

- ознайомитись з робочою програмою практики;
- відвідувати заняття кафедр щодо презентації відповідного профілю навчання циклу професійної підготовки за ОПП;
- підготувати до захисту матеріали практики (есе, презентацію);
- захистити матеріали практики;
- виконувати інші завдання керівників практики.

Вимоги до індивідуального завдання:

1. Вимоги до есе:

Тема есе: «**Я в юридичній професії**».

Есе – це роздум автора над якоюсь проблемою. Тому в есе допускається полеміка з точкою зору інших авторів. Втім цитувати інших авторів можна, але помірковано й доречно. Есе – це абсолютно самостійна робота, написана власним стилем і мовою, тому чим менше цитат, тим краще.

Есе може бути представлено у вигляді міркування про те, що було почуто, або прочитано, але в будь-якому випадку тема повинна містити якусь проблему. Стиль у есе передбачається вільний, іноді навіть розмовний.

У ході написання есе слід не просто висунути певну проблему, а також виявити певне аналітичне міркування.

При написанні есе слід дотримуватися наступних рекомендацій. Передусім, необхідно вивчити матеріал, що стосується порушеного питання. Щодо прочитаного матеріалу слід скласти особистісне враження, власне судження на конкретну тему. Далі треба підготувати аргументацію на захист своєї позиції. У висновку слід зробити висновки, підвести підсумки своїх роздумів.

Для того, аби краще зрозуміти, що таке есе і як його слід писати, краще за все спиратися на схему (алгоритм). Спочатку треба сформулювати проблему, над якою здійснюватимуться роздуми. Ця проблема закладена вже в саму назву есе, її тільки слід більш широко сформулювати. Під час своїх роздумів і міркувань необхідно висувати ті чи інші припущення (тези). Аби проаналізувати ці припущення, слід навести деякі аргументи за чи проти. Після того, як були висунуті всі припущення з поставленого питання, і вони були проаналізовані, слід зробити висновок. У висновку має бути ще раз згадана проблема і надана коротка відповідь, до чого дійшов автор.

Есе легше буде читати, якщо кожную частину виокремити в окремий абзац. Також кожен доказ (аргумент) можна розпочати з нового рядка.

Структура і обсяг есе:

Структура есе визначається вимогами, що ставляться до нього:

1. Титульна сторінка (Додаток 1).
2. Вступ.
3. Думки автора есе з теми викладаються у формі коротких тез.
4. Думка має бути підкріплена доказами – тому за тезою слідують аргументи.
 - теза 1, аргументи;
 - теза 2, аргументи;
 - теза 3, аргументи;
 - теза N, аргументи.
5. Висновок.

При написанні есе важливо також враховувати наступні моменти:

1. Вступ і висновок повинні фокусувати увагу на проблемі (у вступі вона ставиться, у висновку – резюмується точка зору автора).
 2. Необхідне виокремлення абзаців, червоних рядків, встановлення логічного зв'язку абзаців: так досягається цілісність роботи.
 3. Стиль викладу: есе властиві емоційність, експресивність, художність. Фахівці вважають, що належний ефект забезпечують короткі, прості, різноманітні за інтонацією пропозиції. Втім, стиль відображає особливості особистості, про це теж корисно пам'ятати.
- Обсяг есе – 7-10 сторінок комп'ютерного тексту. Есе має бути виконане комп'ютерним набором на аркушах паперу формату А4. Поля: верхнє і нижнє – 2 см, ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см. Нумерація сторінок – у верхньому правому куті, титульна сторінка не нумерується. Оформлення цитат – посторінкове наскрізне. Список використаних джерел подається наприкінці тексту і має становити 5-10 найменувань.

2. Вимоги до презентації:

Для захисту есе студент має створити **презентацію**, тема якої відповідає темі есе, тобто **«Я в юридичній професії»**.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint і повинна складатися не менше, ніж з 10 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. Головний необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. Додатковий матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовок і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт одної назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картинки повинні бути високої якості і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації.

Презентація повинна бути підготовлена у певному фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за кольорним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

1. На першому слайді слід вказати назву МОН України, назву ВНЗ, прізвище, ім'я та по батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

2. На другому слайді подається зміст презентації.
3. На інших слайдах – наповнення теми.
4. На останньому слайді – висновок.

У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальновживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

Слайди повинні бути тезисними.

Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не слід ставити на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми. Тема у всіх студентів однакова – «Я в юридичній професії».
2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді, зміст якої складає есе, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах, які дослідили студенти під час проходження практики. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі питання досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання змісту.

Під час створення слайдів не варто користуватися нормативно-правовими актами, які втратили чинність застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані.

5. Вимоги до звіту про ознайомчу практику

Після закінчення терміну ознайомчої практики студенти звітують про виконання програми й індивідуального завдання.

Загальна форма звітності студента про практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосереднім керівником практики. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики й індивідуального завдання.

Письмові звіти зберігаються на відповідних кафедрах юридичного факультету протягом року.

Зміст звітних матеріалів ознайомчої практики юридичного факультету:

За підсумками практики студент складає:

- письмовий звіт (Додаток 2);
- матеріали практики:
 - а) есе;
 - б) презентація.

6. Підведення підсумків ознайомчої практики

Захист матеріалів практики полягає у публічній доповіді про зміст та підсумки проходження ознайомчої практики. Окрім вищевказаного оцінюванню підлягають навички усної професійної мови, аргументування та вміння вести дискусію.

7. Критерії оцінювання результатів ознайомчої практики

Есе оцінюється в **40 балів**. При перевірці та оцінці есе звертається увага на наступні

критерії:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.
6. Навички письмової мови.

Презентація оцінюється в **60 балів**. При перевірці та оцінці презентації звертається увага на наступні критерії:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.
6. Дотримання вимог щодо форми та змісту презентації.

Оцінка «**не зараховано**» – якщо студент припустився грубої помилки при проходженні ознайомчої практики, не надав необхідні матеріали практики для перевірки, або не захистив їх.

Оцінка «**зараховано**» – коли студент надав необхідні матеріали практики для перевірки та захистив їх, продемонстрував набуті компетентності, передбачені програмою практики.

90-100 – усі критерії дотримано повністю на високому рівні;

80-89 – усі критерії дотримано на високому рівні, за виключенням творчого підходу.

70-79 – усі критерії дотримано на середньому рівні;

60-69 – критерії щодо есе дотримано на середньому рівні, критерії щодо презентації дотримано на низькому рівні;

50-59 – усі критерії дотримано на низькому рівні.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Організаційні форми і методичні засоби контролю успішності студентів складають поточний який здійснює керівник практики; підсумковий контроль – у формі захисту матеріалів практики.

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

Денна, заочна форма навчання:

Загальна кількість балів – 100

Кількість балів за есе – 1-40

Кількість балів за захист матеріалів практики (презентація) – 1-60 балів

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

9. Рекомендована література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text)
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 р. № 3460-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
4. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-18. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. № № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>
6. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
10. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>
11. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
12. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
13. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
14. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
15. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 2453-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17/page>
16. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
17. Положення про Міністерство юстиції України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 2 червня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Юридичний факультет

ЗВІТ

про ознайомчу практику на кафедрі _____
юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

з «__» _____ 20__ р. до «__» _____ 20__ р.

студента (-ки) _____ курсу,

_____ групи

П.І.Б.

Керівник практики від кафедри:

посада, П.І.Б.

(підпис)

Харків-2025/2026 н.р.

Виконання програми ознайомчої практики

1. Строк практики _____
2. Своєчасність виконання завдань _____
3. Самостійність виконання програми _____

Виконання індивідуального плану ознайомчої практики

1. Зміст, перелік та аналіз виконаних робіт за період
практики _____

2. Перелік матеріалів практики, які самостійно підготував
практикант _____

3. Якість виконаних робіт та підготовлених
матеріалів _____

Умови асистентської практики

1. Забезпечення необхідних умов для виконання студентами програми
практики _____
2. Проведення зі студентами інструктажів з охорони праці, протипожежної безпеки,
вимог промислової санітарії _____
3. Дотримання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку
ХНУ імені В.Н. Каразіна _____
4. Рівень здійснення контролю і керівництво практикою _____

Оцінка результатів асистентської практики

1. Загальна характеристика особистих якостей студента-практиканта. Його ставлення
до виконання завдань безпосереднього керівника практики _____
2. Професійні якості та знання студента-практиканта, отримані
результати _____
3. Загальна оцінка практики _____
4. Зауваження та рекомендації керівника бази практики щодо удосконалення практики
студентів та усунення можливих недоліків _____

Засвідчує безпосередній керівник ознайомчої практики (посада, підпис, П.І.Б.)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Юридичний факультет

ЕСЕ
з ознайомчої практики
на тему: **Я в юридичній професії**

Студента (-ки) 1 курсу групи ЮП (ЗЮП)-____
спеціальності D8 Право
П.І.Б.

Кількість балів:

Харків-2025/2026 н.р.